Co-funded by the European Union

THE LONDON SCHOOL OF ECONOMICS AND POLITICAL SCIENCE

www.eukidsonline.net

TARTU ÜLIKOOL
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Ülevaade *EU Kids Online* uuringu tulemustest

Veronika Kalmus
Meediauuringute professor
TÜ ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Turvalise interneti päeva konverents, 8. veebruar 2011

Kes või mis on EU Kids Online?

www.eukidsonline.net

- Euroopa Komisjoni Turvalisema interneti programmi finantseeritud uurimisvõrgustik
- Juht: prof. Sonia Livingstone, *London School of Economics and Political Science*
- 25 Euroopa riiki
- Analoogilised uurimused Austraalias ja Venemaal
- Uurimistulemused → poliitikasoovitused

www.eukidsonline.net

EU Kids Online'i küsitlus

www.eukidsonline.net

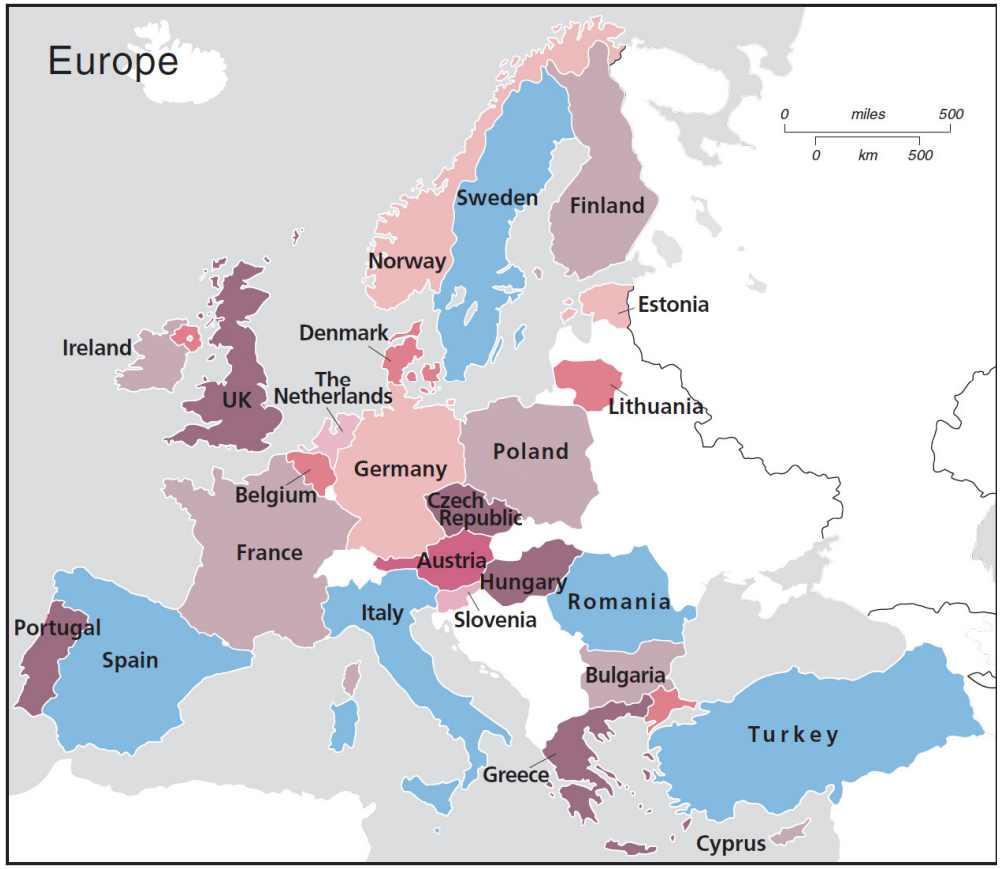

- 9-16-aastased internetikasutajad
- 1000 last ja 1000 lapsevanemat igas riigis
- Euroopas kokku 25142 last
- Stratifitseeritud juhuvalim
- Intervjuud kodudes (näost-näkku + isetäidetavad osad)
- Välitöö kevad-suvel 2010
- Esialgsed tulemused 21. oktoober 2010
- Täiendatud tulemused 13. jaanuar 2011

➢ www.eukidsonline.net

➢ http://eukidsonline.ut.ee/

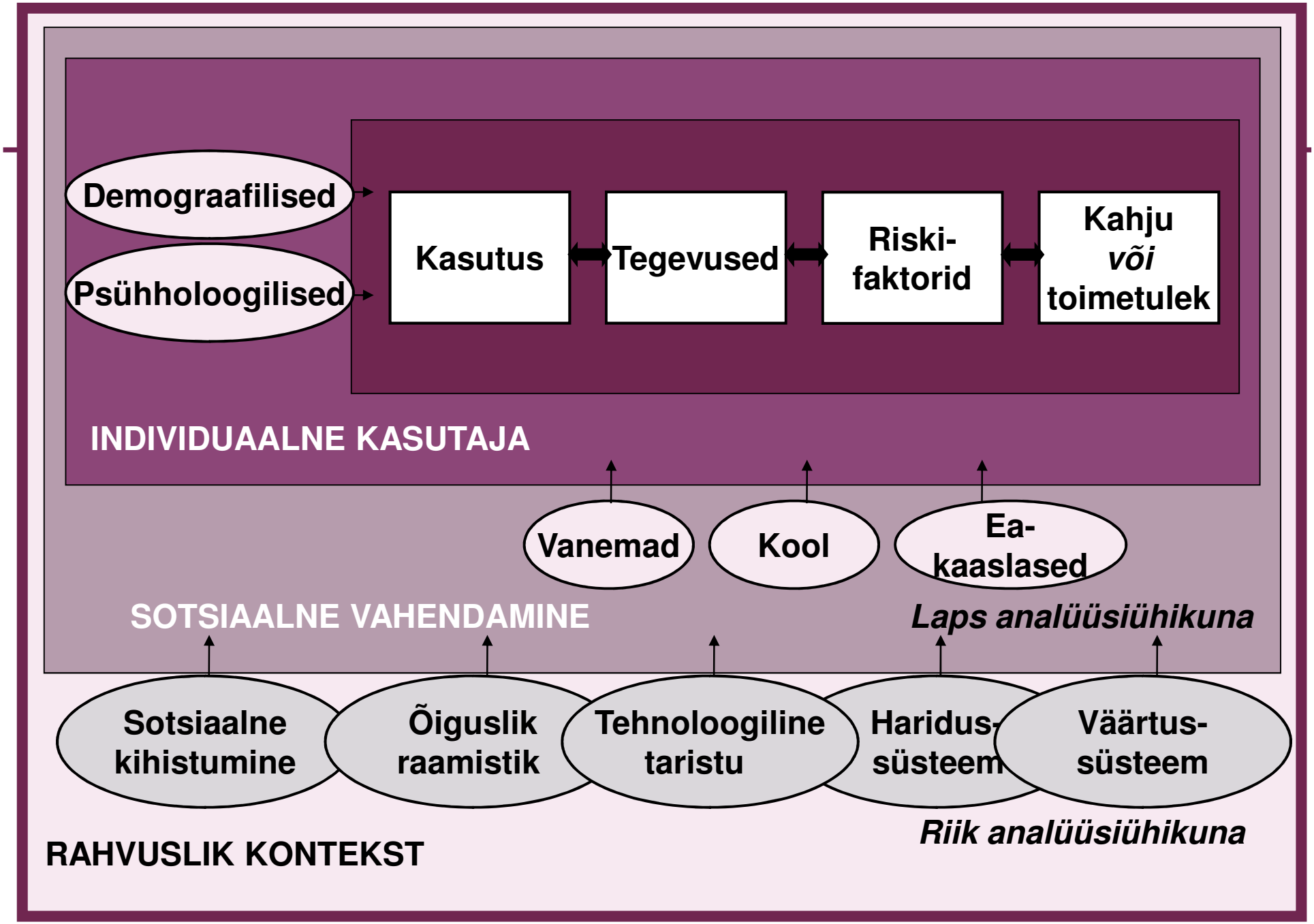
Demograafilised
Psühholoogilised
Kasutus
Tegevused
Riski-
faktorid
Kahju
või
toimetulek
INDIVIDUAALNE KASUTAJA
Vanemad
Kool
Ea-
kaaslased
SOTSIAALNE VAHENDAMINE
Laps analüüsiühikuna
Sotsiaalne
kihistumine
Õiguslik
raamistik
Tehnoloogiline
taristu
Haridus-
süsteem
Väärtus-
süsteem
Riik analüüsiühikuna
RAHVUSLIK KONTEKST

Eesti lapsed netikasutajatena

www.eukidsonline.net

- 9-16aastastest Eesti lastest 96% kasutab internetti kodus, pisut enam kui pool neist (54%) kasutab internetti oma toas. Mobiiltelefoni abil käib internetis 31% Eesti lastest, 7% kasutab pihuarvuteid (Euroopa keskmine tase)

- Keskmine Eesti laps (sarnaselt Soome ja Hollandi lastega) hakkab internetti kasutama 8aastaselt. Euroopa keskmine on 9 aastat, Taanis ja Rootsis 7 aastat

- 44% küsitletud Eesti lastest peab täiesti õigustatuks väidet, et internetis leidub palju neile eakohast materjali (Euroopa keskmine tase)

Aktiivsed ja enesekindlad Eesti lapsed

www.eukidsonline.net

- Eesti lastest kasutab internetti iga päev 82%. Selle tulemusega oleme Rootsi (84%) ja Bulgaaria (83%) järel kolmandal kohal

- Eesti lapsed hindavad enda digitaalset kirjaoskust üsna heaks. Kaheksast (turvalise) netikasutusega seotud tegevusest oskavad Eesti lapsed sooritada keskmiselt pisut enam kui viit tegevust (5,1). Rohkem tegevusi valdavad Soome (5,8), Sloveenia (5,4) ja Hollandi (5,3) lapsed. Euroopa keskmine on 4,2

Ja ma ei maga ja ma ei söö… (11-16aastased)

www.eukidsonline.net

- **Eesti lapsed on interneti liigkasutuse näitajate poolest 1. kohal (50%), järgnevad Portugal (49%) ja Bulgaaria (44%), Euroopa keskmine on 30%**
  - Eesti lastest on väga sageli või üsna sageli…
    - **surfanud internetis ka siis, kui see eriti huvi ei paku: 30%**
    - **proovinud tulutult veeta internetis vähem aega: 19%**
    - **olnud häiritud, kui ei ole saanud internetti: 16%**
    - **kulutanud vähem aega, kui peaks, oma perele, sõpradele, koolitööle ja hobidele, kuna veedab aega internetis: 13%**
    - **olnud interneti pärast söömata või magamata: 3%**

Millised asjad internetis võivad Sinuvanuseid häirida?

- **Lahtisele küsimusele vastas 540 Eesti last**
  - *Häirida võivad kõik kuulutused, kus ei müüda midagi, mida oleks tarvis. Häirib veel see, et vahel tuleb internetti kasutades mingi asi allalaadida, mida pole tarvis.*
  - *Minu vanuseid noori võivad häirida teated interneti pedofiilidest ja ka suures hulgas pornograafia. Paljud vägivaldsed videod, kus õhutatakse vägivallale kõiki, nõrganärvilised näevad asju, mida ei peaks nägema.*
  - *Igasugused kiusajad, kes võivad sõnaliselt inimest haavata. Internetis on ka palju perverte, kes viivad mõned inimesed enesetapuni. Viirused - paljud inimesed saavad viiruseid muusikat/filme laadides ja pärast saavad teada, et laaditi hoopis viirus alla.*
- **Enimmainitud riskid (Signe Pikk, TÜ seminaritöö, 2011):**
  - **Reklaam – 89 korda**
  - **Pornograafilise alatooniga sisu – 79**
  - **Negatiivseid emotsioone tekitav sisu – 52**
  - **Spämm – 51**
  - **Vägivaldne infosisu – 50**
  - **Kontakti otsivad võõrad / välismaalased – 44**
  - **Tehnilised riskid (nt viirused) – 41**
  - **Pedofiilid / ahistajad – 39**
  - **Teiste solvamine – 38**
  - **Loomade tapmine või piinamine – 24**

“Klass” ja “Klass: elu internetis”
(kiusamise kogemus viimase 12 kuu jooksul)

www.eukidsonline.net

- Eesti ja Rumeenia lastest on kiusamist kogenud enam kui 40% vastanutest (kaks korda enam Euroopa keskmisest); küberkiusamist on neis riikides kogenud iga seitsmes internetti kasutav laps

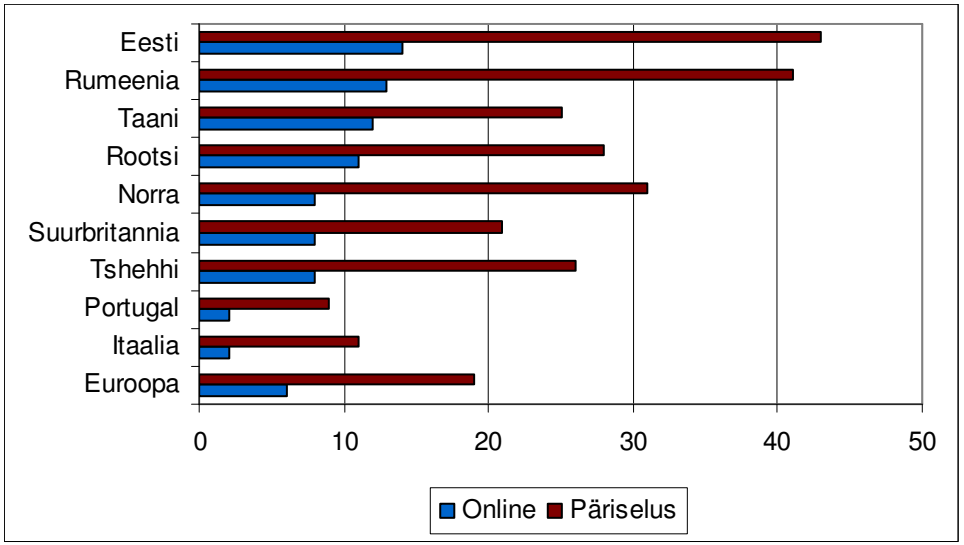

- Küberkiusamist esineb rohkem neis maades, kus ka päriselus kiusamine on enam levinud – ka Venemaal
- Kõige sagedamini leiab küberkiusamine aset sotsiaalvõrgustikes ja MSNis
- Eesti lapsevanemad on oma lapse kiusamisest halvemini informeeritud kui Euroopa lapsevanemad keskmiselt: 68% vanematest, kelle last oli internetis kiusatud, arvas, et tema laps ei ole küberkiusamist kogenud, ning 12% ei osanud vastata

Kas sa porri oled näinud?

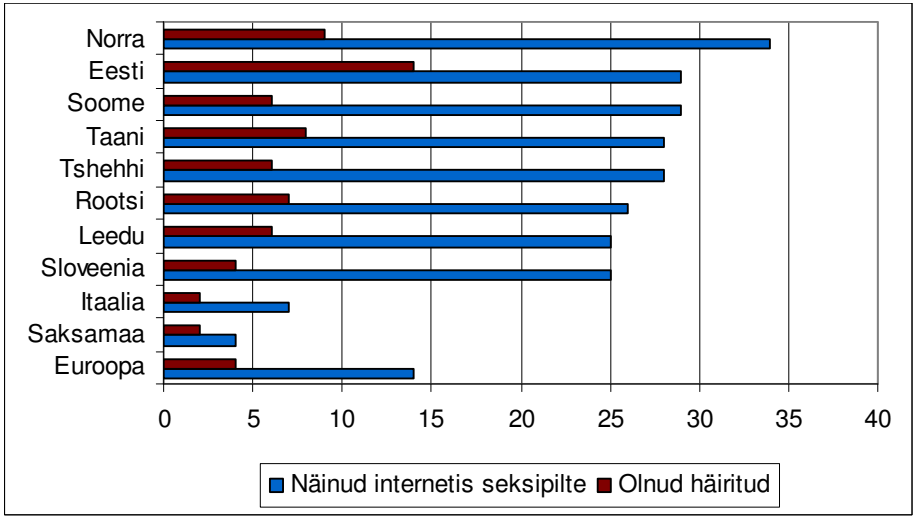

- Eesti lapsed on internetis seksuaalse alatooniga piltide nägemisest kõige enam häiritud: 29% lastest omas taolist kogemust; neist 49% tunnistas, et tundis end häirituna. Ainult Türgi lapsed on selle tulemuse osas meiega samas positsioonis

- Eesti vanemad omavad laste kogemusest seksipiltidega kokkupuutumisel üsna head ülevaadet: 31% vanematest arvas, et tema laps on veebis seksipilte näinud. Lastest tunnistas viimase 12 kuu jooksul seksipiltide nägemist 29%

- 50% vanematest, kelle laps oli internetis seksuaalse alatooniga pilte näinud, teadis laste vastavast kogemusest, 26% ei osanud vastata ja 24% väitis, et nende laps pole midagi sellist näinud. Ainult Tšehhi lapsevanemad olid enda laste poolt kogetuga paremini kursis (58%)

Think b4 u post!

www.eukidsonline.net

- 71% Eesti lastest on profiil suhtlusportaalis (Facebook, Orkut, Rate). Profiilid on täiesti avalikud 30% Eesti lastest

- Paljud Eesti lapsed (27%) avaldavad oma profiilil isikuandmeid (telefoninumbrit, kodust aadressi) – selle näitajaga oleme Leedu (35%) ja Ungari (31%) järel kolmandad

- Eesti lapsed on Euroopas kõige sagedamini kokku puutunud isikliku info kuritarvitamisega: 18% lastest on vastav kogemus viimase 12 kuu jooksul. Eestile järgnevad Leedu (15%), Rootsi, Rumeenia ja Tšehhi (14%). Euroopa keskmine näitaja on 9%

Kõigel on hind, kuid milleks maksta rohkem?

www.eukidsonline.net

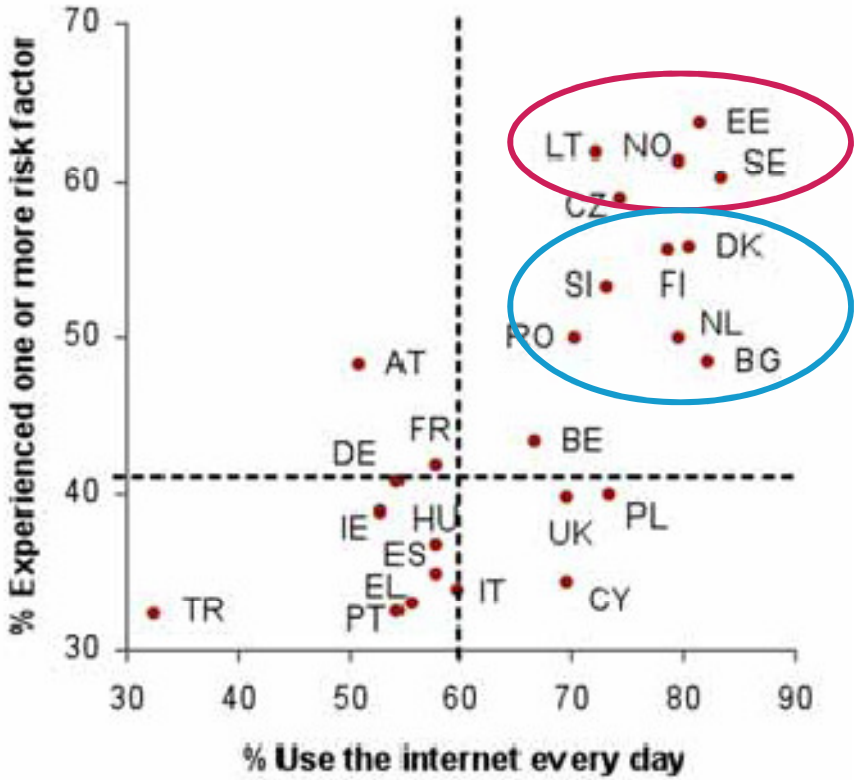

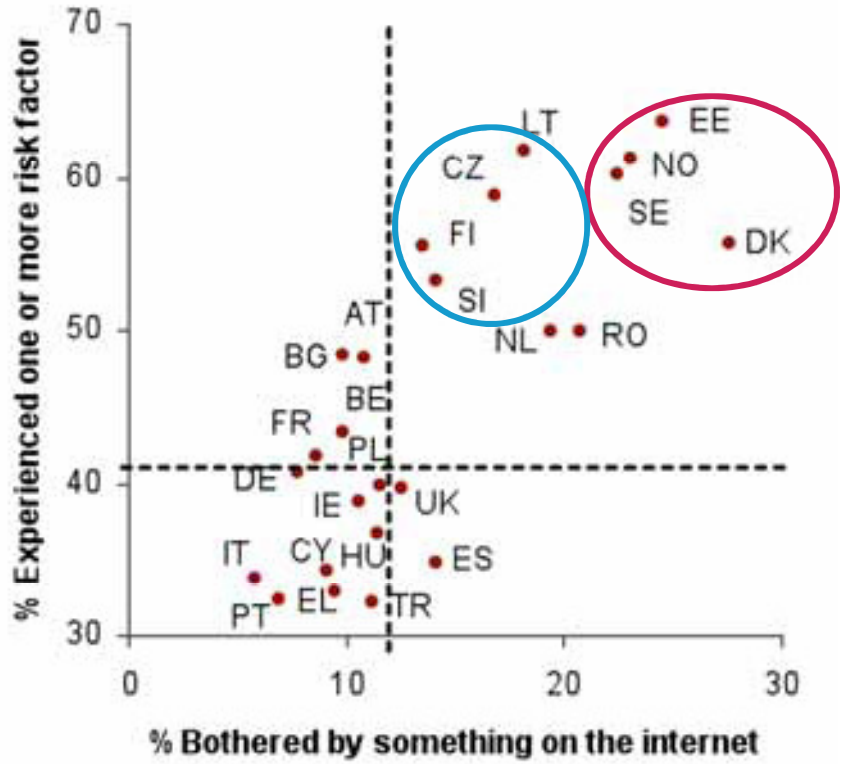

Internetikasutuse vahendamine (mediation)

www.eukidsonline.net

- **Lapsevanemad – laste ja lapsevanemate ankeet**
- **Õpetajad**
- **Eakaaslased (sõbrad)**

Allikas: *Postimees*, 2. juuli 2009

Lapsevanemad vahendajatena

- **Aktiivne netikasutuse vahendamine** (nt rääkimine, juuresviibimine, kooskasutamine) vanemate poolt on Eestis üsna levinud: 90% vanematest ja 86% lastest väidab, et vanem harrastab mõnikord vähemalt üht küsitud 5st tegevusest; nende näitajate poolest on Eesti siiski alles 21. kohal

- **Internetiturvalisuse vallas** on vanematelt juhiseid saanud 89% Eesti lastest (nii laste kui vanemate vastuste põhjal) – 13. koht

- **Piirav vahendamine** ei ole Eestis eriti populaarne: 6st uuritud netitegevusest vähemalt ühe keelamist või piiramist tunnistab 73% vanematest ja 61% lastest (24. koht Leedu ees)

Lapsevanemad vahendajatena (2)

www.eukidsonline.net

- **Tehniliste piirangute** (nt vanemakontroll, viirustõrje) kasutamine on Eestis väga ebapopulaarne: 16% vanemate ja 12% laste väitel kasutatakse nende koduarvutis vähemalt üht 4st tehnilise piirangu meetodist (20. koht)
- Eesti lapsed **ei pea** vanemate poolset vahendamist **eriti tõhusaks**: 72% väidab, et vanemate tegevus ei piira kuidagi seda, mida nad internetis teevad (3. koht); 44% ignoreerib vanemate juhiseid (6. koht)
- Olulisel kohal Eestis on vanemate **reaktiivne tegevus**: 18% nii lastest kui vanematest väidab, et vanem on teinud midagi teisiti, kui laps on olnud interneti pärast häiritud (1. koht)
- Eesti lapsevanemad **ei pea oma tegevust eriti piisavaks** (66% leiab, et peaks tegema rohkem; 7. koht); lastest arvab sama ainult 16% (11. koht)

Õpetajad vahendajatena

www.eukidsonline.net

- **8 küsimust laste ankeedis: “Kas keegi sinu kooli õpetajatest on kunagi…”**

- Rääkinud sinuga sellest, mida sa internetis teed
- Aidanud sind, kui internetis on vaja midagi keerukat teha või sealt midagi leida
- Rääkinud, miks mõned veebilehed on head või halvad
- Soovitanud sulle, kuidas internetti turvaliselt kasutada
- Andnud nõu, kuidas teiste inimestega internetis käituda
- Kehtestanud reeglid, mida sa võid koolis internetis teha
- Aidanud sind, kui teatud asi sind internetis häiris või tekitas muret
- Rääkinud sulle sellest, mida teha, kui teatud asi sind internetis häirib

Õpetajad vahendajatena (2)

- **Eesti õpetajad on küllaltki aktiivsed:**
  - 87% lastest väidab, et keegi õpetajatest on juhendanud vähemalt ühel moel 8st
  - Euroopa keskmine 81%
  - 9.-11. koht – sarnane Taani ja Poolaga, lähedane Rootsiga
  - 1. kohal Norra 97%, 2.-3. kohal Suurbritannia ja Soome 96%

Eakaaslased vahendajatena

www.eukidsonline.net

- Eakaaslaste roll on suurim Eestis ja Soomes: 86% lastest väidab, et sõbrad on andnud interneti vallas nõu vähemalt ühel moel 5st (järgnevad Tshehhi, Saksamaa, Rootsi ja Norra)

- 49% Eesti lastest (2. koht) on ise sõpradele netiturvalisuse osas nõu andnud

Kokkuvõte

www.eukidsonline.net

- Eesti lapsed troonivad Euroopa edetabelites kõrgetel kohtadel nii heas kui halvas
- Võrreldes teiste riikidega on Eestis kõige rohkem neid lapsi, kes on kogenud üht või enamat riski; internetis end millestki häirituna tundnud laste osakaalu poolest on Eesti 2. kohal Taani järel
- Üldiselt kehtib seaduspära: mida rohkem lapsed konkreetses riigis igapäevaselt internetti kasutavad, seda rohkem lapsi selles riigis on kokku puutunud ühe või enama riskiga
- Kehtib ka teine seaduspära: mida enam lapsed internetti kasutavad, seda rohkem positiivseid võimalusi nad naudivad
- Eesti kuulub koos Rootsi, Norra ja Leeduga nende maade hulka, kus sagedane netikasutus on eriti tugevasti seotud suhteliselt kõrge *online*-riskide kogemise tasemega
- Ometi leidub riike (nt Soome, Holland, Bulgaaria, Sloveenia ja Poola), kus sagedane netikasutus ei vii sedavõrd kõrge riskitasemeni

Kokkuvõte (2)

www.eukidsonline.net

- Eesti lapsed on internetikasutajatena suhteliselt iseseisvad: vanemate roll vahendajana on väiksem kui paljudes teistes Euroopa riikides, vanemad juhendavad lapsi eelkõige internetiturvalisuse küsimustes ja siis, kui midagi on juhtunud

- Eesti õpetajad on netikasutuse vahendamise aktiivsuselt pisut üle Euroopa keskmise; internetiturvalisuse küsimustes mängivad õpetajad vanemate kõrval peaaegu võrdset rolli (vanemad on soovitanud 57%-le ning õpetajad 53%-le Eesti lastest, kuidas internetti turvaliselt kasutada)

- Eakaaslased internetiekspertidena on Eesti laste silmis teiste riikide taustal väga olulisel kohal

Aitäh!

www.eukidsonline.net

- Ettekanne põhineb uurimisvõrgustiku EU Kids Online ühistööl, mida rahastatakse Euroopa Komisjoni (Infoühiskonna ja Meedia Peadirektoraadi) programmist Turvalisem internet pluss (projekt nr SIP-KEP-321803); vt: www.eukidsonline.net